

DET FRIE ORDS RETT

102016

AV
direktør Lorentz Vogt

at utviklin-
angt at man
te radar-
l. rute, slik
ntifisere alle
er sig på
Det skulde
g & konsta-
r regle-
e er i van-

nn arbeider
en Washing-
med & prøve
som kan
en ytterlige-
ennu man-
løse. Et av
problemer
ke kan for-
ter og «dreie
nen relæsta-
på passende
kunne klare
r. Dyer.
de kan ra-
ndes og mot-
r avstand.
som flyr la-
orettes relé-
omdanner

IGE

5 3
n 2
Ø.
E 10 3
E 5
K Kn 10
9 2
10 9 3

10 8 3

N. Ø.

Forholdene idag har vært sam-
menlignet med stillingen i tysker-
tiden. Heller ikke i dag respekteres det
frie ord. Heller ikke i dag kan folk
skrive og få trykket hvad de øns-
ker. Alle vet vi, at sammenlignin-
gen med tysker-tiden inneholder en
betydelig overdrivelse. Men det som
bør interessere er ikke mer eller min-
dre ubesindige angrep på forholdene
idag. Men hvordan forholdene i
virkeligheten er.

Når det om forholdene idag i
motsetning til situasjonen i tysker-
tiden uttales: at idag kan «hver ytre
sig fritt i skrift og tale uten å
bli forfulgt av den grunn», er dette
nemlig også en overdrivelse. Sann-
heten er: Myndighetene har bevisst
spøkt & undertrykke det frie ord og
har herunder delvis nydt domstole-
nes billigelse. Det kan være nød-
vendig å peke på et par tilfelle: Da
Fanebust hadde injurert den pri-
vatpraktiserende advokat
Arntzen for hvad denne mentes å
ha begått under sin private praksis
i okkupasjonstiden, blev han arre-
stert. Fengslingen blev opretholdt
av forhørsretten. Da han blev dom-
stolten i skjerpene retning tatt
hensyn til den kritikk av rettsop-
gjøret, som hans opptreden mentes å
inneholde. Domsbegrunnelsen var
av den art, at den blev redaksjonelt
påtalet av «Aftenposten». Lagmann
Hjelm-Hansen bad noe ubetenk-
somt om å få begrunnelsen offentlig-
gjort i dens helhet. Så skjedde.
Den virket lite flatterende for dom-
stolen. Høiesteretts kjæremålsut-
valg nektet saken fremmet for Høi-
esterett.

En avis i Molde blev beslaglagt

for den kritikk av visse forhold i
forbindelse med rettsoppgjøret. Da
grup Norsk Presseforbund inn. Be-
slagleggelsen blev ophævet. Man kan
ha sine meninger herom. Personlig
følger jeg mig ikke overbevist om at
så vilde skjedd, hvis ikke en så
mektig organisasjon hadde grepet
inn.

Høiesterettsadvokat Wyller i Stav-
anger tok op til drøftelse rent prin-
sippielt visse spørsmål i forbindelse
med rettsoppgjøret. Erstatningsdirek-
toratet grep inn underhånden og
hensatt til ham å ophøre med
sine betraktninger. Advokat Wyller
var i den uavhengige stilling at han
kunde offentliggjøre henvendelsen
og påtalte den. Men hvor mange
står idag så uavhengig? Hvor man-
ge har fått lignende henvendelser?
Og hvor mange har holdt sig tilba-
ke av frykt for en slik henvendelse
og dens eventuelle konsekvenser?
Det siste spørsmål har sig iallfall
ikke besvare. Men det ene eksempel
med advokat Wyller åpner visse
perspektiver.

Den velkjente kriminalchef l'Abbé-
Lund har uttalt sin store misbilli-
gelse over at forskjellige spørsmål i
forbindelse med rettsoppgjøret er blitt
behandlet i pressen. Standpunktet
er i strid med vår forfatnings forut-
setning om et fritt ordskifte. Men
det har sikkert gjort sin virkning.
Der er ennå mange som med god
grunn finner det upraktisk å pådra
sig en så mektig herres vrede.

For snart et år siden sirkulerte
der i stensilert form et skrift av
major Langeland. Skriftet blev også
anmeldt i den konservative presse
for Oslo av redaktør Hans P.
Lødrup under overskriften «Boome-

ringen». På «Morgenbladet»s fore-
spørsel i denne forbindelse til Ju-
stisminister Gundersen om ikke de-
partementet vilde medvirke til klar-
leggelse av centraladministrasjonens
opptreden i okkupasjonstiden, svarte
denne ytterst avvisende. Det har
også tatt påfallende lang tid med
trykning av major Langelands skrift.
Hvorfor?

Fra saken mot redaktør Aadahl
heter det i «Nationen»s referat:
«Aadahl legger her frem en skrivel-
se fra administrasjonsrådet til lan-
dets politimestre som vekker opsikt
i retten — en skrivelse som aldri for-
er blitt kjent.» Der eksisterer altså
ennu idag 3½ år etter frigjøringen
offisielle dokumenter av betydning
for rettsoppgjøret, som Justisdepar-
tementet og påtalemyndigheten ikke
finner grunn til å offentliggjøre av
egen drift! Nærværende forfatter
har tidligere fått anledning til bl.
a. i «Adresseavisen» og «Tønsbergs
Blad» å offentliggjøre en del sådan-
ne dokumenter. Nu er altså et til
kommet frem i Aadahlsaken. Lan-
gelands stensilerte skrift inneholder
flere. Men hvor mange holdes ennå
skjult? Hvilken betydning vil deres
offentliggjørelse i tilfelle ha for på-
gående eller allerede avgjorte saker?
Ingen vet det — muligens bortsett
fra dem som sitter på papirene. Det
frie ords betydning ligger ikke for-
trinnsvis i at enhver får anledning
til å si og skrive, hvad der tilfeldik-
vis faller ham inn, men i at alle
offisielle dokumenter stilles til dis-
posisjon så den skrivende og talende
kan gjøre sig op en berettiget men-
ning om forholdene. Myndighetenes
og pressens fortielsespolitikk kan
være like så generende for det of-
fentlige ordskifte, som enkeltstående
misvisende opplysninger. De siste
kan rettes. Mot den første er det
som å traske i en myr.

I Høiesterett blev bankdirektør
Sandberg og ingeniør Ravner fri-
funnet med fire mot én stemme. To
av Høiesteretts flertall mente, at de
tiltalte hadde optrådt positivt ret-
messig. Av den samlede Oslo-presse
var det bare «Nationen» som fant
sig befolet til å offentliggjøre deres

Forts. neste side

Tidens tanker

Nordens dilemma

Av Hans P. Lødrup.

VIM vinner venner

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

re, vilse, velferdsgrunner for slike individuelle varsler. Hvis en mann skal på biltur en dag får han heller høre etter den generelle værvarslingen. Men hvis for eksempel gårdbrukere, eller fiskere eller andre personer ønsker en spesiell værtype, skulde det ikke være noe i veien for at Meteorologisk Institutt kan stå til tjeneste med å varsle vedkommende når en slik værtype er i anmarsj og det er utsikt til stabilitet.

I en viss utstrekning har vi drevet med det også forresten, selv om det har vært i lite omfang. Jeg husker den gang da Monolitten blev flyttet, da gav Meteorologiske beskjed når man kunde vente et stabilt vær

votum. På plassmangel kunde man ikke skylde. Det hele vilde tatt ½ å 1 spalte — alt etter utstyret. «Arbeiderbladet» anvendte den flerdobbelte plass til angrep på samme dom. Den manglende offentliggjørelse kan heller ikke undskyldes med, at «selvsagt» har ikke hvem som helst fått skrive hvad som helst når som helst. Det de skrev kan heller ikke karakteriseres som «hvad som helst». Deres votum fremkom heller ikke «når som helst», men var knyttet til en da aktuell og sterkt omtalt sak. Som gammel journalist kan jeg bevidne at som «avisstoff» betraktet var votumet ypperlig — ja nesten sensasjonelt. Selvsagt har ingen avis noen juridisk plikt til å trykke annet enn det den har lyst til. Men utover den juridiske plikt er der en moralsk av journalistikkens utrykte lover diktert plikt til å gi opplysning. Den godtroende leser har et visst krav på å bli holdt i jour med hvad der foregår. Det er derfor han holder avisen. Det kan tilføies, at det nevnte votum blev trykt i en rekke utenbys aviser, bl. a. «Adresseavisen» og «Tønsbergs blad».

Når det anføres at enhver her i landet kan ytre sig fritt i skrift og tale uten å bli forfulgt stemmer dette neppe med almindelige folks erfaring. Det man kan si er, at ingen blir satt under tiltale bare for sin overbevisning og sine uttalelser etter frigjøringen. Der må også foreligge andre momenter. Men finnes der frem til sådanne, taes vedkommendes tale med som straffeskjerpene momenter (Fanebustsaken). Så var det i allfall for et par år siden.

Det er for øvrig mange måter å forfølge en mann på — utenfor de rent strafferettslige. De nyttes også til å øke av sinn at de kan heve sig over disse. Denne forfølgelsesmann kan der være grunn til senere å komme inn på. Forelselig kan det

Gud lærer oss op.

Ulykke bereder den sig selv som unddrar sig å motta råd og vink fra Gud. Den som aldri åpner sin Bibel, den som ikke søker til kirke eller møtelokaler, den som aldri taler med et kristent menneske om sin sjel — han gjør det ondt for sig selv.

Indre trygghet og glede vil den få som lytter til de råd som Gud gir oss, og gjør det som er det viktigste av alt — retter sig efter dem! Skjer det underlige ting i ditt liv, så er Gud der alltid med fred og sjelehuile og håp for dem som ikke vil nøie sig med det som vi famler oss frem til av oss selv, men vil lære av Mesteren over alle mestere, Jesus Kristus.

være nok å konstatere, at den har virket hemmende på den offentlige diskusjon, som er en av grunnpillerne for vår forfatning

Når det frie ord idag har så ondt for å komme til sin rett må den med undtagelse av «Nationen» sterkt ensrettede Oslo-presse herfor ta sitt store ansvar. Det er gledelig, at pressen utenfor Oslo — spesielt Høirepressen har vært mindre ensrettet. «Tønsbergs Blad» og «Adresseavisen» har i denne forbindelse innlagt sig betydelig fortjeneste. Det samme gjelder flere andre aviser, om enn i større eller mindre grad. De har våget å bryte en lanse for det frie ord og det offentlige livs renhet. Det har betydd meget i denne tid, selv om de kanskje den første tid kan ha merket megen motbør i så henseende, har de sikkert nu kunnet merke omslaget. Det er derfor beklagelig når angrep på pressen gjøres for generelt. Der er mange nuanser. Ensretningen har preget Oslopressen mer enn avisene utover landet.

Det er en overdrivelse, som savner enhver rett i virkeligheten, når man vil påstå at forholdene nu er som i tyskertiden. Men overfor overdrivelser skal man ikke glemme Alexander Kiellands forsvar, da han blev angrepet for sin bok «Arbeidsfolk». Han benektet ikke, at han hadde malt med sterke, kanskje også for sterke farver. Men han undskyldte sig med: Skal man vekke en tungt sovende mann hvisker man ham ikke stillferdig i øret men roper av sine lungers fulle kraft: Brand. (Citert frit efter hukommelsen). Det har ikke vært lett å vekke det norske folk til ettertanke efter krigen. Men nu synes det å være blitt såpass våkent, at der forhåpentlig er plass for en fortsatt rolig og mere objektiv behandling av forholdene. Det går fremover, men vi er også nu 3/4 fra frigjøringen.

LORENTZ VOGT

NILS KANEVI
Kunsthandel, Rammeforretning
Øvre regaten ved Forveien Telefon 20
Malerier, raideringer, rammer etc.

DAMER

Lær klipping og rissing mig, så kan De sy selv. Be time.

M. Rønning, Erlansensgt.

Vakthund

Vakkert rasedyr, snild, gis b snilde mennesker.

Bill. mrk. «3449 — Dyreven

TIL SALGS

Lommelykter, Batter og pærer.

FRIGG SPOR
LUDV. H. SVENDSEN
Håkon Gjemmesgt. 5. Tel.

Soveværelser, spisestue
Mod. LENESTOLER med åpne lener leveres fra eget verksted

OLSEN & SVENDSEN
Farmannsveien 15 — Tel.

Endel

Reynolds Flyer Penn

atter på lager

Ivar Kjølberg

Fayesgate 3

Det kommer litt

Idag har vi fått et

Ullflagg

Størrelser fra 65 cm. til 150

BERGAN & SØN

BRANNSTIG

Skjolestiger: Brannhaker, etc.
Sendes over hele landet pr

ALF T. LUNDE
MOSSEVEGEN 8 III, O

Hullstem-mask

for hylsebor kan leveres bestilling.

Borgheim Br

Sam et. Tel. 184